

х т. – Т. 2 / за заг. ред. П.П. Андрушко, В.Г. Гончаренка, Є.В. Фесенка: 3-тє вид., перероб. та допов. – К.: Алерта: КНТ: Центр учбової літератури, 2009. – 624 с.

3. Актуальні проблеми кримінального права: [навч. посіб.] / В.М. Попович, П.А. Ткачук, А.В. Андрушко, С.В. Голін. – К.: Юрінком Інтер, 2009. – 362 с.

УДК 344.131 (043.2)

Черниш О.В., студент,
Навчально-науковий Юридичний інститут,
Національний авіаційний університет, м. Київ
Науковий керівник: Лихова С.Я., д.ю.н., професор

ПИТАННЯ КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВОЇ КВАЛІФІКАЦІЇ У ВІЙСЬКОВІЙ СФЕРІ

Одним із видів юридичної кваліфікації є кримінально-правова кваліфікація. В.О. Навроцький вказує на те, що «Кримінально-правова кваліфікація здійснюється стосовно фактичних обставин, які свідчать про заподіяння істотної шкоди або загрозу такої шкоди та протиправність котрих передбачена Особливою частиною кримінального законодавства» [2, с. 50].

Чинний Кримінальний кодекс України зберіг в Особливій частині окремий розділ XIX «Злочини проти встановленого порядку несення військової служби (військові злочини)», яким передбачається відповідальність за вчинення військових злочинів. Аналіз практики застосування статей розділу XIX КК України свідчить про наявність багатьох проблем, які виникають у правозастосовчих органів, у тому числі і у питаннях кримінально-правової кваліфікації. Проблемними та такими, що потребують наукових досліджень, залишаються питання щодо відмежування військових злочинів від суміжних з ними злочинів. Згідно ч. 1 статті 401 КК України військовими злочинами визнаються передбачені цим розділом (розділом XIX) злочини проти встановленого законодавством порядку несення або проходження військової служби, вчинені військовослужбовцями, а також військовозобов'язаними під час проходження ними навчальних (чи перевірних) або спеціальних зборів [1].

Як зазначають М.І. Панов, Н.О. Гуторова, родові поняття окремих груп злочинів, передбачених у розділах Особливої частини КК України, є поняттями доктринальними. Вони виступають науковими логіко-юридичними абстракціями, які виконують важливу функцію засобів наукового пізнання соціально-правових явищ. Винятком є закріплення в законі родового поняття злочинів проти встановленого порядку несення військової служби (військові злочини) [3, с. 296].

З огляду на законодавче визначення поняття військового злочину у статті 401 КК України, суб'єктами злочинів, передбачених розділом XIX

КК України, не можуть визнаватись (за винятком співучасті) цивільні особи. Однак реалії сьогодення, тенденція збільшення правопорушень злочинного характеру у військових формуваннях, скоєних саме цією категорією осіб, тяжкість суспільно-небезпечних наслідків таких правопорушень потребують наукового дослідження щодо доцільності законодавчого перегляду положень цієї статті. В останні роки на етапах реформування Збройних Сил України та інших військових формувань, утворених відповідно до законів України, значна кількість посад, які раніше підлягали заміщенню лише військовослужбовцями, стала заміщатись цивільними особами. Не стали виключенням і посади, на яких діяльність посадових осіб є визначальною для боєготовності військових формувань та спроможності їх виконувати конституційні завдання та функції. Статистичні дані свідчать, що цивільні особи, які обіймають такі посади у військових формуваннях, вчиняють різноманітні за класифікацією злочини, у тому числі й тяжкі та особливо тяжкі. Така статистика є додатковою аргументацією на користь позиції про необхідність проведення досліджень щодо доцільності законодавчого перегляду положень ст. 401 КК України. Крім проблем кваліфікації військових злочинів, що мають відношення до розділу в цілому, існує ряд проблем у кваліфікації і по окремих злочинах, передбачених цим розділом. Аналіз результатів правозастосування, а також теоретичні дослідження, свідчать про недосконалість конструкції деяких із статей цього розділу, що і породжує ці проблеми. Так, однією із таких статей є стаття 410 КК України «Викрадення, привласнення, вимагання військовослужбовцем зброї, бойових припасів, вибухових або інших бойових речовин, засобів пересування, військової та спеціальної техніки чи іншого військового майна, а також заволодіння ними шляхом шахрайства або зловживання службовим становищем» [1].

Однією із особливостей конструкції цієї статті є значний перелік форм та способів злочинного посягання. У ч. 1 ст. 410 КК України законодавець зазначив чотири форми злочинного посягання: викрадення, привласнення, вимагання та заволодіння певним способом (шляхом шахрайства). Ці форми злочинного посягання зазначені альтернативно. У ч. 2 цієї статті додатково не зазначено жодної форми злочинного посягання. При цьому слід зауважити, що законодавець сконструював диспозицію ч. 2 статті 410 КК України таким чином, що зловживання службовим становищем є способом всіх форм злочинної дії, передбачених ч. 1 цієї статті.

Помилки у правозастосуванні статті 410 КК України у деяких випадках пов'язані і з недосконалістю її законодавчої конструкції і у частині зазначення предмета злочину. Так, частиною 3 цієї статті передбачається відповідальність за вчинення розбою з метою заволодіння лише зброєю, бойовими припасами, вибуховими чи іншими бойовими речовинами, засобами пересування, військовою та спеціальною технікою. За вчинення ж розбою з метою заволодіння іншим військовим майном

відповідальність не встановлена. «Інше військове майно» відповідно до законодавчої конструкції ч. 3 статті 410 КК України не є також предметом і вимагання, поєданого з насильством, небезпечним для життя і здоров'я потерпілого. На сьогодні рівень злочинності у військовій сфері залишається досить високим. Динаміка зниження спостерігається лише по деяким окремим військовим злочинам (стаття 407 «Самовільне залишення військової частини або місця служби», стаття 408 «Дезертирство»). Ефективність протидії такій злочинності залежить від багатьох чинників. Одним із таких чинників є правильність кримінально-правової оцінки суспільно-небезпечних діянь, вчинених у військовій сфері.

Література

1. Кримінальний кодекс України від 05.04.2001 р. № 2341-III [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>
2. Навроцький В.О. Основи кримінально-правової кваліфікації: навч. посіб. / В.О. Навроцький. – К.: Юрінком Інтер, 2006. – 704 с.
3. Панов М.І. Методологічні засади дослідження проблем Особливої частини кримінального права / М.І. Панов, Н.О. Гуторова // Вісник Академії правових наук України. – 2009. – № 1.

УДК 343.01

Шевченко В. А., студентка,
Навчально-науковий Юридичний інститут,
Національний авіаційний університет, м. Київ
Науковий керівник: Катеринчук К.В., к.ю.н., доцент

ВИЗНАЧЕННЯ ОБ'ЄКТА СКЛАДУ ЗЛОЧИНУ В ДОСЛІДЖЕННЯХ НАУКОВЦІВ

Встановлення об'єкта складу злочину має велике теоретичне та практичне значення. Однак проблема об'єкту злочину ще достатньо не вирішена так як є різнобічність тлумачення поняття об'єкту складу злочину в теорії кримінального права. У спеціальній літературі традиційно визнається, що об'єктом будь-якого злочину є суспільні відносини, тобто відносини між людьми у процесі їх спільної діяльності чи спілкування, які охороняються нормами права [1, с. 21]. Така точка зору цілком відповідала панівній у радянський період концепції – визнання у соціальній сфері лише категорії публічного і не сприйняття категорії приватного.

Об'єкт злочину – це те, на що посягає особа, яка вчиняє протиправне діяння, і чому може завдати або завдає шкоди. Злочинне діяння найчастіше посягає не на всі, а лише на окремі елементи суспільних відносин. А саме об'єкт як елемент складу злочину – це цінності, що охороняються кримінальним законом, проти яких спрямоване злочинне